

วิจัย

**ประสิทธิผลของการรักษาวัณโรคปอดด้วย
ระบบยาระยะสั้นภายใต้การควบคุม
(Effectiveness in Directly Observed Treatment, Short-Course)**

โดย

**นางกนกพร แจ่มสมบูรณ์
นางธิดา สุภโรจน์**

**กลุ่มภารกิจบริการวิชาการ
สถาบันโรคทรวงอก นนทบุรี**

ปี 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาประสิทธิผลในการรักษาผู้ป่วยวัณโรคด้วยระบบยาระยะสั้นภายใต้การควบคุม (DOTS) กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยวัณโรคปอดที่ได้รับการรักษาที่ คลินิก DOTS ของสถาบันโรคทรวงอก ตั้งแต่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2547 จำนวน 80 ราย ผู้ป่วยทุกรายเข้าโปรแกรมการรักษาวัณโรคระยะสั้นแบบมีพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่บ้านเดียวกัน และสะดวกในการติดตามการรับประทานยาของผู้ป่วย ผู้ป่วยและพี่เลี้ยงมารับยาที่สถาบันโรคทรวงอก และได้รับการประเมินอาการแทรกซ้อน ทุก 2 สัปดาห์ ตรวจสอบทุกเดือน และถ่ายภาพรังสีทรวงอกทุกรายเมื่อสิ้นสุดการรักษา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย (ร้อยละ 70) อายุอยู่ในช่วง 16 - 68 ปี อายุเฉลี่ย 40 ปี ส่วนใหญ่อายุ 20 - 40 ปี (ร้อยละ 52.5) สถานภาพสมรส และ หม้าย/หย่า/แยก จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 47.5) ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 41.25) ผู้ที่ควบคุมกำกับในการรับประทานยาของผู้ป่วย ส่วนใหญ่เป็นสามี/ภรรยา (ร้อยละ 46.25)

ผลการรักษาในระยะเข้มข้น 2 - 3 เดือนแรก เสมหะเปลี่ยนเป็นลบ ร้อยละ 88.75 ในตลอดระยะเวลาการรักษา ประสบความสำเร็จ ร้อยละ 75.0 (Cure rate 73.75% + Complete rate 1.25%) ขาดการติดต่อ ร้อยละ 15.0 ส่งไปรักษาต่อที่สถานบริการอื่น ร้อยละ 6.25 ไม่สามารถรักษาได้ ร้อยละ 3.75 ขณะที่ทำการศึกษาไม่มีผู้ป่วยเสียชีวิต กลุ่มตัวอย่างใช้ระยะเวลาการรักษา 6 เดือน ร้อยละ 80.5 ใช้ระยะเวลาในการรักษานานที่สุด 12 เดือน ร้อยละ 1.5 ส่วนใหญ่มารับการรักษาทั้งสิ้น 12 ครั้ง ร้อยละ 74.4

ประสิทธิผลในการรักษาวัณโรคปอดด้วยระบบยาระยะสั้นภายใต้การควบคุมของสถาบันโรคทรวงอก ในปีงบประมาณ 2547 นั้น ยังไม่ได้ตามมาตรฐานที่องค์การอนามัยโลก กำหนด คือ Cure rate มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 85 การขาดการรักษาต้องน้อยกว่า ร้อยละ 10 การศึกษาครั้งนี้ Cure rate 73.75% อัตราการขาดยา 15.0% ปัญหาที่สำคัญที่สุดของการรักษาผู้ป่วยวัณโรคปอดในกลุ่มนี้ คือ ได้รับการรักษาไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติม ในเรื่องการค้นหาปัจจัยส่งเสริม ปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้ป่วยรับยาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาของการรักษา